

DEMOKRACIJA

Leto IX. - Štev. 47

Trst - Gorica 25. novembra 1955

Izhaja vsak petek

Ugotovitve in zamolčani vzroki

V ljubljanskem tedniku »Naši razgledi«, številki 21. z dne 5. t. m., je izšel članek, v katerem se dober poznavalec problema zamejskih Slovencev, A. Rejec, vprašuje »Kako je z našo zahodno kulturno mejo?«. Avtorju je treba priznati, da je iz nezelo celotno točnih ugotovitev, katerim ne more nihče bistveno ugovarjati. Toda kakor je zadovoljivo temeljiti pri naštetju in pri kazovanju raznovrstnih italijanskih in drugih krajevnih čimteljev, prav tako je popolnoma zamolčal tiste vzroke sedanje stanja, ki imajo svoj izvor v razmerah in svojevrstnem odnosu obstoječih oblasti naše matične domovine do sonarodnjakov v tujini. Zaradi tega je treba podoben, ki jo Rejec slika v omenjenem članku, nekoliko dopolniti. Njena pomankljiva osvetlitev bi znala namreč voditi do enostanskih zaključkov. Toda preden damo to, kar mislimo, da je potrebno in prav, pogledimo kaj pravi Rejec.

V sestavku »Kako je z našo zahodno kulturno mejo?« beremo n. pr. sledeče misli: »Pred prvo svetovno vojno so bili Slovenci na Tržaškem in Goriskem na isti kulturni ravni kot Slovenci v Ljubljani, slovenski prestolnici...«. V 40 letih dveh vojn in raznih okupacij je zdrnila slovenska zahodna kulturna raven globoko pod povprečje osrednje slovenske pokrajine...«. Rejec omenja koliko so k temu prispevale razmere med obema svetovnima vojnama, katerih posledice se po vojni ni moglo čez noč izbrisati, niti nadaljuje: »Na staja pa sedaj vprašanje, ali je sedanja slovenska kultura v Trstu... v nevarnosti, da se utopi v italijanski. V moderni zgodovini Trsta se je Slovenec... dvakrat posrečilo zavrti proces asimilacije: prvič v letih tik pred prvo svetovno vojno, drugič v prvih letih po drugi svetovni vojni.«

Po tem priznanju vitalnosti, ki so jo tržaški Slovenci pokazali v trenutku, ko so upali, da bodo na tem delu zemlje postali enakopravni čimtelji, ne pa narodna manjšina, sledi naštetje posledic, ki so nastopile, ko je naš človek doživel svoje morda največje razočanje v zgodovini: »...italijanska šola se zmeraj spodirja slovenska kultura... del slovenskih staršev podlega ekonomskemu pritisku in pošilja svoje otroke v italijanske šole...«. Pravi za Trst, za Gorico, pa »...kljub kulturnemu prizadevanju slovenska manjšina medu kopni, slovenski šolski razredi postajajo zaskrbljeno blede, ker pritisajo na starše ekonomski razlogi zaposlitve.«

Ni dvoma, da je tako, kakor je tudi res, da so goriki in tržaški Slovenci sodoživljali velik povojni civilizacijski razvoj Italije z novimi, nazven bliscem načinom življenja, da se polagoma »preotajajo z izhlapenjem te moderne, tehnice, civilizacije in postajajo različni od nas v Sloveniji in manj različni od Italijanov v Trstu in Furlaniji«. Naj bosta italijanski način življenja in napredek bledeča samo »navzven« (kakor trdi Rejec), »navznotraj« ali oboje hkratu, vsekakor drži, da opisovanje današnje življenja v Jugoslaviji ne zdrži primerjave s tem, kar uživa tudi povprečen človek danes v Italiji.

In tu je treba dodati tisto, kar je Rejec izpustil, a kar poleg politične in gospodarske nadmoči italijanske večine usodno vpliva na opredeljevanje našega slovenskega človeka posebno na Tržaškem, kjer so vrata v oba svetova, na to in drugo stran meje, in tudi v oddalje neje tje koprta in celine vsaj tako široko odprta, da ni tisto, kar se tam dogaja, za nas nobena tajnost.

Ce danes naši ljudje na Tržaškem popuščajo, če se izživljajo v več ali manj skoro izključno obrambnem udejstvovanju, če sta precejšnemu delu precej ubita toliko obetajoča narodnostna samozavest in ponos prvih povojnih let, potem ni to samo posledica italijanskega pritiska in zgledov, temveč v veliki meri tudi razvoja iz zadržanja naše matične domovine.

Nobena tajnost ni, da velika večina zamejskih Slovencev ni zadovoljna s tamkajšnjim političnim stanjem, da jih to stanje ne more navdajati s ponosom in vero. Nihče ni tako slep, da ne bi videl, kako se vključ nehumanemu vračanju ne mara ustaviti reka beguncev. Vsek se še spominja, kako je pred vojno reka ljudi tekla v obratno smer. Svetel blesk, s katerim se je v primerjavi s fašistično diktaturo (Nadaljevanje na 2. strani)

Odmevi ženevske polomije

Ko smo zadnjič pisali o ženevski konferenci zunanjih ministrov štirih velesil smo sicer že povedali, da je konferenca končala brez najmanjšega uspeha in da so se ministri predčasno razšli prav zato, da ne bi bil polom še večji. K vsemu kar smo povedali nimamo kaj dodajati, niti kaj izpreminjati. Pričakovali pa smo, da bo vsaj zaključno poročilo v eni ali drugi obliki skušalo rešiti vsaj zunanji videz koristnosti same konference in napredka, ki so ga na njej dosegli. Toda miti to se ni zgodilo.

Zaključno poročilo ženevske konference je suhoparen pogrebni list: upov in nad, ki so se s takšno naglico razširile po vsem svetu ob priliki poletnega sestanka načelnikov vlad štirih velesil. Takratnemu poletju je sledila hladna jesen, liste je odpadlo in preostala je gola resnica: Sovjetska zveza, ki zagovarja svobodne volitve po vseh močih kolonijah in zaostalih deželah, ne mara slišati zanje v visoki civilizirani Nemčiji: Sovjetska zveza, ki najbolj govori o potrebi razorožitve, hoče, da bi se razorožitveni tekmi, ne pristaja pa na nobeno nadzorstvo, s katerim bi se lahko ugotovilo, ali tudi sama izpolnjuje prevzete obveznosti: Sovjetska zveza si zamišlja pospeševanje poglobitve stikov z Zahodom v tem, da bi od tam dobivala potrebne strateške surovine, stroje in industrijske patente, toda zahodni idejama in miselnosti zapira danes vrata še tesneje kot prej.

Kratko uradno poročilo o ženevski konferenci je povedalo, da so štirje zunanji ministri sklenili obvestiti predsednike svojih vlad o vsebini svojih razgovorov in jim priporočili, da bi o nadaljevanju posvetov zunanjih ministrov sklepali po diplomatski poti. Niso se torej sporazumeli niti o tem, kdaj se bodo zopet sestali.

Sigurno so Sovjeti imeli svoje razloge, da so na tako grob način razbili ženevski utvar, kakor je to storil Molotov po svojem povratku iz Moskve. Nekateri namreč pravijo, da je ženevski duh pomiritev in sodelovanja vplival tudi na sovjetsko ljudstvo. In to, po sodbi sovjetskih prvakov, negativno. Med sovjetskimi ljudstvom naj bi zavladal duh upanja, morda tudi želja po svobodi. To je po konferenci povedal tudi britanski zunanji minister Mac Millan, ki je dejal: »Morda se Sovjetska zveza bolj boji našega prijateljstva kot našega neprijateljstva. V Sovjetski zvezi je nezadržljiv duh po svobodi morda prav tako nevaren, kakor bi bile svobodne volitve v Vzhodni Nemčiji nalezljiva nevarnost za ostale vzhodnoevropske podložniške države.«

Vsekakor pa je Ženeva jasno pokazala, da Sovjetska zveza, ki si iz propagandnih razlogov želi pomirjenje, ne more sprejeti niti enega pogoja, potrebna za izvedbo pomirjenja: ne razorožitve, ne nadzorstva nad razorožitvijo, ne nemške združbe in ne svobodnih stikov med Vzhodom in Zahodom.

Govori, ki jih imajo sovjetski voditelji na svojem sedanjem obisku po Indiji in Burmi, samo potrjujejo to ugotovitev.

Ženeva v luči tujine

O poteku ženevske konference pišejo:

Londonski »Daily Mail«: »V Jalti smo izgubili Kitajsko. Ali bo zgodovina nekoč ugotovila, da smo v Ženevi izgubili Nemčijo? Lahko je mogoče... Rusi vedo, da mnogi ljudje in neka močnija stranka (ne samo komunistov) ne podpirajo Adenauerjeve politike zahodnega sveta. Njihove ponudbe nevtralizacije so privlačne. Adenauer ne bo mogel dolgo več ostati v javnem življenju. Če odide, bo pot k nemški mu zedinjenju za komuniste prosta. To so tudi razlogi, da je Molotov v juliju govoril, da, sedaj pa, »ne« Bitka poteka za telo in dušo Nemčije, nagrada zmagovalca je Porurje. V Ženevi smo izgubili vsako po tezo. Seveda so Sovjeti — kot vedo — zopet prelomili dano besedo. Zegotavljali so, da bodo obravnavali vprašanje združitve Nemčije na podlagi svobodnih volitev — nato pa so se nam v brk smejali. Na tej točki bi morali zahodni državni sveti stvari pospraviti in oditi. Se bolje bi bilo, da bi tje sploh ne odšli...«

Pariški »Le Monde« označuje konferenco kot tri izgubljene tedne.

kov med Vzhodom in Zahodom. Govori, ki jih imajo sovjetski voditelji na svojem sedanjem obisku po Indiji in Burmi, samo potrjujejo to ugotovitev.

Ženeva v luči tujine

O poteku ženevske konference pišejo:

Londonski »Daily Mail«: »V Jalti smo izgubili Kitajsko. Ali bo zgodovina nekoč ugotovila, da smo v Ženevi izgubili Nemčijo? Lahko je mogoče... Rusi vedo, da mnogi ljudje in neka močnija stranka (ne samo komunistov) ne podpirajo Adenauerjeve politike zahodnega sveta. Njihove ponudbe nevtralizacije so privlačne. Adenauer ne bo mogel dolgo več ostati v javnem življenju. Če odide, bo pot k nemški mu zedinjenju za komuniste prosta. To so tudi razlogi, da je Molotov v juliju govoril, da, sedaj pa, »ne« Bitka poteka za telo in dušo Nemčije, nagrada zmagovalca je Porurje. V Ženevi smo izgubili vsako po tezo. Seveda so Sovjeti — kot vedo — zopet prelomili dano besedo. Zegotavljali so, da bodo obravnavali vprašanje združitve Nemčije na podlagi svobodnih volitev — nato pa so se nam v brk smejali. Na tej točki bi morali zahodni državni sveti stvari pospraviti in oditi. Se bolje bi bilo, da bi tje sploh ne odšli...«

Pariški »Le Monde« označuje konferenco kot tri izgubljene tedne.

nek. »Očitno je, da sovjetski zunanji minister ni računal s tem, da bi z zahodnimi silami razgovarjal o evropskih vprašanjih. Pač pa je vse svoje karte postavil na čas, na zamudnost in na nemški nacionalizem. On čaka na Adenauerjevega naslednika.«

»Manchester Guardian« prinaša karikaturu svetovno znanega karikaturlista Lova: Dvoje sanj je pripravljenih za odhod v neznane nedene daljave. Dulles vstopa k NATO, ki je zavita v kožuho. Z njo opazuje sovjetske sante. Hruščev in Molotov pozdravljata: »Res nismo ničesar dosegli na sestanku; tako silajna ničla pa se nam ni še nikoli posrečila.«

»New York Times« zahteva še tesnejšo integracijo Nemčije v skupnost zahodnih držav in »im hitrejšo oborožitev Nemčije« »Oho« je neizogibno za varnost Zahoda. Nemčije same, kakor tudi zato, da se v Evropi ustvari položaj, ki bo nudil najboljša jamstva, da bodo Sovjeti sprejeli pogoje, ki so sprejemljivi za svobodno Nemčijo in za svobodni svet.«

Moskovska »Izvestija« pa so mnega, da je bila konferenca koristna za mednarodno sodelovanje. Pripomogla je k spoznavanju nujnih problemov našega časa, in to je njena pozitivna stran.

Sovjetska snubljenja po Aziji

Novo obdobje komunistične hladne vojne pričanja z novo silo

Sovjetska sfiga nosi dva obraza: eden je obrnjen proti Evropi, drugi se spogleduje z Azijo. Enkrat se Kremlj nasmilja Evropi, medtem se namrdava Aziji. To se je dogajalo za časa poletne ženevske konference. Azija je nekaj tednov pred tem zborovala v Bandungu — brez Sovjetov. To je zadostovalo, da se je Kremlju pošteno zafrknil nos, zato pa so se nasmehili Zahodu v poletni Ženevi. Aziali so vljudni ljudje, in birmanski voditelj je ob svojem obisku v Moskvi izrekel osebno mnenje, da »padajo tudi Sovjeti k urejevanju azijskih zadev, in kremljski vzhodnjaški nos se je takoj promptno spremenil v nasmeh, zato pa se je zahodni braz prav tako promptno skremžil v jenski Ženevi.

Birmanski voditelj pa je svojo moskovsko izjavo temeljito popravil — in to ne v korist Sovjetov. Pa sta Hruščev in Bulganin vzela potno palico v roke in odšla na snubljenje. Ne morda z eskadro ladjevja kakor njihovih tovariš v jugovzhodni Evropi, pač pa z letali. Tu diji kremljsko veljaka sta odšla v Indijo Koromandijo. Na palamskem letališču so ju pozdravljale komunistične zastave. Trideset tisoč šolskih otrok je poskrbelo za priložnostno navdušenje.

Med svojim štirinajstrednjim bivanjem v Indiji bosta Bulganin in Hruščev obiskala najvažnejše gospodarske naprave. Spremlja ju desetdeset sovjetskih politikov in gospodarstvenikov. Sovjetski gostje se bodo sestali s številnimi indijskimi politikom in uradniki; noben sovjetski gost pa ne bo uradno razgovarjal niti z enim samim zastopnikom indijske komunistične partije.

Ali si bodo indijski komunisti kljub temu popravili polomljene kosti s sovjetskimi državnimi obiskom, n. pr. s tem, da bi se komunistem v Indiji vtihovali v meščansko družbo, ali bo nasprotno ta obisk ministrskemu predsedniku Nehruju pripomogel, da bo komunisti še bolj skrajšali peroti kot »slejš, je vprašanje, na katerega ni mogoče že danes odgovoriti.

Je pa to vprašanje povsem nepomembno. Za časa življenja Nehruja, nimajo komunisti nikakršnega izgleda za kakršni kol uspeh. Sovjetska politika nasproti Indiji zasleduje cilje z doletenimi dospekci, in obisk Bulganina in Hruščeva služi prav tem dolgoročnim ciljem. Povezava teh ciljev sovpadla nedvomno z gospodarsko ofenzivo Kremlja na Bliznjem in Srednjem vzhodu. S tem pričanje novo obdobje hladne vojne svetovnega komunizma, ki je za Zahod tem varnejši, ker so za te cilje mobilizirali državna gospodarstva ljudskih demokracij s čisto političnimi nameni.

Indijski pričakujejo obširne ponudbe sovjetske gospodarske pomoči. Ameriške tvornice naprav za izdelovanje jekla so sicer prav te dni odnesle levji delež naročil v Indijo, to pa bo sovjetsko zavist samo še podžgalo. Sovjeti ponujajo kredite po 2 in pol od sto, kar je očiten dokaz, da računajo z mnogo višjimi političnimi dividendami v Indiji.

Niso sicer redki indijski glasovi, ki pravijo, da je treba darovanemu konju še prav posebno skrbno pregledati zobovje, vendar obstaja nevarnost, da bodo sovjetski obiskovalci poskušali izravnati pot svojemu trojanskemu konju tako v Indiji kakor v Birmi in Afganistanu, kamor bodo zatem odromali. Vsekakor pričanja za nekomunistične azijske države čas nevarnih prelukšenj, pri katerih se kaj lahko tu di najslajši sadovi izkažejo, da so smrtnonevarno zastrupljeni.

Sovjetsko-jugoslovanski obiski

Pretekli turek je prispela v Beograd skupina 200 sovjetskih turistov, ki so na potovanju po Jugoslaviji. To je prvi obisk sovjetskih turistov v Jugoslaviji po letu 1948. Jugoslavija in Sovjetska zveza se trenutno pogajata za povečanja in

Kako živi sovjetski podanik?

IV. Davščine in najemnine

Te primerjave seveda niso povsem točne, pač pa zgolj nakazujejo, kakšna so razmerja med cenami in mezdami. Upoštevati je treba tudi, da so v Sovjetiji vse žene zaposlene, kar znatno poveča družinski dohodek. Tudi davščine na mezde so manjše in posebno najemnine, ki se računajo od dohodkov. Stanovanjske razmere pa so v Sovjetiji za naše pojme za povprečnega ruskega delavca in nameščenca naravnost neznošne. Sicer se v Moskvi in drugih mestih mnogo gradi, vendar vse to ne zaleže.

Število tistih, ki si lahko kupijo ali zgradijo lastno enostanovanjsko hišo, je izredno majhno. Taka hiša stane okrog 30.000 rubljev. To so čisti gradbeni stroški, t. j. brez stavbišča. Stavbišča posameznik ne more kupiti v last. Vsa zemlja in vsa tla so v Sovjetiji državna last. Kdor si želi zgraditi hišo, mora dobiti zemljišče od države v najem. Najemnine tudi podedujejo zakoniti nasledniki. Predpisi za zidavo hiše so omejeni na največ dve nadstropji in največ pet sob. Teh predpisov pa se strogo ne držijo, kadar so graditelji visoki partijski funkcionarji. Danes je mogoče imeti v Sovjetiji tudi dve hiši, eno je mogoče oddajati v najem. Najemnina pa sme biti največ 20 od sto višja od državne. To je že prvi korak v »kapitalizmu« — seveda le za par-

tijsko plutokracijo, ker samo ta ima denar.

Vsem nam je znano iz lastnih izkušenj, predvsem iz obdobja zadnjih vojn, da višine življenjske ravni ne označuje zgolj razmerje med dohodki in cenami, pač pa je za blaginjo nekega naroda odločilna kakovost izdelkov. Prav »kakovost« blaga pa je v Sovjetiji prava peletica gospodarske politike. Posebno kakovostno nizko so vsi predmeti potrošnega blaga, še prav posebno pa tkanine in obutev.

O tem se obiskovalec lahko prepriča že na prvi pogled po izločbah državnih trgovin. Se prav posebno očitna pa je slika manjvrednosti v blaginji in obnavi na cesti, v restavracijah, v gledališčih in sploh javnih prostorih. Ljudje so v splošnem mizerno oblečeni. Prav posebno so za naš okus revno oblečene žene. V Moskvi sicer obstajajo modne revije, mode pa ni nobene. Odločujoča pa je okoliščina, da je kakovost blaga tkanin in čevljev globoko pod zahodnoevropsko ravno. Podravatelj države v trgovine »Guma« je bil vsekar drugakšen mnenja. Čeprav po lastni izjavi ni bil še nikoli izven Sovjetije, je trdil, da v Sovjetiji predelujejo samo pristne surovine, bombaž, volno in svilo, in da so zato cene relativno visoke. V Sovjetiji, tako je dejal, ni tako kot na Zahodu, kjer predelujejo v glavnem umetne vlakna.

Možakar, ki zavzema vendar odgovorno in visoko mesto v sovjetski trgovini, je čudovito neveden glede kakovosti izdelkov na Zahodu ali pa zavestno potvarja resnico in goljufa sebe in svoje sodržavljane. Takih preukcij resnično ni pa nismo zasledili samo pri njemu, pač pa pri mnogih vodilnih funkcionarjih. Tako je nekdo drugi trdil, da je časnikiarje, ki so spremljali Adenauerja na obisk v Moskvo, na novo oblekla nemška vlada. To so pač sadovi komunistične vzgoje, učniki komunistične propagande in hermetične zapore sovjetskega človeka skozi desetletja pred ostalim svetom. Tako si lahko tolažimo tudi pogosto poudarjeno zadovoljstvo s komunizmom, s katerim se poskušajo Rusi v stiku s tujcem izogniti — političnih neprijetnosti. Končno pa Rusi lahko samo primerjajo, kako je bilo nekdaj in kako je danes, ne vedo pa ničesar o napredku v tujini in niti o tem, kako visoko se je na Zahodu prav v zadnjih letih dvignila življenjska raven.

Gotovo je, da so se življenjski pogoji v Sovjetiji po vojni izboljšali, vendar sovjetskemu podaniku ni poslano »ročicami«. Čeprav ni več krušnih in drugih izkaznic, potrošnik še daleč ni tako svoboden kot pri nas. Ni on tisti, ki določa, kaj in koliko naj se zanj izdela, kakor je to primer po deželah s svobodnim gospodarstvom, pač pa je potrošnik še vedno pod polno oblastjo petletke. Je samo šahovska figura načrtnih strategov: pa ne morda kralj, pač pa samo majhen kmet, ki mu premikanja določajo slepi proizvajalci predpis in visoki prometni davki. V učni knjigi »Politična ekonomija«, ki so jo lani izdali, je natiskano: »Socialistična družba je premagala siromašno stanje, ki je tako značilno za kapitalistično družbo.« Eno samo potovanje v Sovjetijo pa bo poučilo tudi še tako navdušenega komunisto, da je prav nasprotno resnica.

Takih vzporedanj med eno in drugo stranjo železne zaves se komunistični ključki bojé kot peklenski križi. Seveda z golim zanikanjem stvarnosti ne pridejo daleč. Preprosto ljudstvo njihovim lažem več ne naseda, zato o vrdečem razju molčijo.

H. ROEPER

V Maroku ni miru

Francija ima s svojo kolonialno politiko smolo. Potem ko je morala pristati na povratek Ben Jusufa na maroški prestol, izgleda, da s tem v tej deželi tudi še ne bo miru. Ben Jusuf je bil samo eden izmed zunanjih simbolov, na katerega so se opirle sile, katerim je pravzaprav do popolne neodvisnosti Maroka. Sedaj ko je Ben Jusuf zopet na prestolu, mu že očitajo, da je premehek, da se hoče s Francijo pomiriti, da odpušča vsem nasprotnikom itd. Izbruhnili so hudi neredi, pri katerih je izgubilo življenje nad 50 do milijonov. Še vedno se skoro vsak dan vrstijo atentati. Do spora je prišlo tudi med vodstvi dveh največjih nacionalističnih strank, ki si medsebojno očitajo, da bi za dosego oblasti bili pripravljeni prodati maroško svobodo.

VEŠTI z GORIŠKEGA

Pravični red na temelju pravičnega zakona

V nedeljo 20. t. m. je papež Pij XII. sprejel kakih 800 funkcionarjev notranjega ministrstva, ki so ga pod vodstvom ministra Tamborija in državnega podtajnika Biso-rija obiskali v Castel Gandolfo.

Za nas Slovence v Italiji, ki živimo avtohtoni na tej zemlji, pa nismo še deležni nobenega posebnega zaščitnega zakona in smo skoli in skoli v prenekanjih svojih pravicah zapostavljeni, so važne besede, s katerimi je omenjene funkcionarje, od katerih smo Slovenci v veliki meri odvisni, papež nagovoril.

Pozval jih je, naj »pospešujejo pravični red na temelju pravičnega zakona, kajti, če bi se zgodilo, da so zakoni kake države krivični, to je nasplošno splošno blagru, naravnim ter tudi pozitivnim, božjim in cerkvenim zakonom, bi jih nedvomno bilo treba s pametnim razsodkom spremeniti in tako preprečiti pravico in celo dolžnost nepokornosti od strani državljanov.«

Slovenci v Italiji nenehno zahtevamo pravični zaščitni zakon, od katerega imamo po naravnem, državnem in božjem zakonu pravico. Pravico do zaščite pa imamo tudi na cerkvenem poprišču, ker se marsikje čujemo zapostavljene tudi v cerkvi, ko smo prisiljeni poslušati božjo besedo le v italijanski, na-

mesto v svoji materinski!

Krivične zakone, ki nasprotujejo redu, je treba takoj odpraviti, je opomnil papež ministrske funkcionarje v prisotnosti njihovega ministra.

Odpraviti pa jih je treba tudi zato, ker sicer imajo državljani ne le pravico, ampak tudi dolžnost nepokornosti.

Ta papežev poudarek na pravičnosti in dolžnost državljanov, da krivičnih zakonov ne spoštujejo, je zelo važnega pomena in potrjuje to, kar smo s tega mesta že večkrat napisali: da naravnih pravic človeka nima nihče pravice zapostavljati in teptati; da morajo državni zakoni skladno sioniti na naravnih pravicah človeka, in končno, da so naravne pravice človeka - državljane nadrejene državnim zakonom, zaradi česar ima človek-državljan ne le pravico, ampak tudi dolžnost krivične državne zakone prezirati.

Vselej ko gre za raznarodovanje, je državni zakon in njega izvrševanje od strani katere koli oblasti in katerega koli funkcionarja proti naravnim pravicam človeka in zato krivičen.

O pravičnosti in dolžnosti človeka, državljana, da se proti taki krivici upre, smo posebno močno poudarili prav s tega mesta. Tedi se je oglašil neki italijanski list in tako našo trditve skušal pobijati. Zda pa jo je potrdil sam papež, ki dobro ve, kje tičijo vzroki razprtij, nezadovoljstva in nepokornosti državljanov zakonom.

Ze samo zapostavljanje pravic državljanov, da se prosto poslužuje svoje materinske, predstavlja način raznarodovanja in zločin rodomora, kajti pod tem zločinom ne moremo in ne smemo razumeti samo fizičnega pobijanje pripadnikov kakega rodu, ampak tudi njihovo raznarodovanje, sicer bi bilo govora o navadnem po zakonu že poznem umoru in pokolju posameznikov in skupin ter tudi celih rodov ljudi!

Do danes smo torej Slovenci v Italiji še nezaščiteni in izpostavljeni raznarodovanju! Zaradi tega zahtevamo popolno zaščito vseh naših pravic in ponavljamo besede papeža: da imamo sicer pravico in dolžnost upreti se raznarodovalnim zakonom ter zadržanju in ravnanju oblasti z nami!

Pogojna kazen in vpis v volilni imenik

Preteklega meseca smo že pisali o zadevi uradnega črtanja mnogih volivcev iz imenika, in sicer zato, ker so nekdo bili obsojeni na pogojno kazen, recimo za dobo dveh ali petih let, in niso se prosili za izbris kazni odnosno za usposobljenost, to je za rehabilitacijo.

Tako se glasilo tudi sodbe najvišjega sodišča v Rimu. Tode zdaj je turinsko prizivno sodišče izdalo o zadevi precej pomembno in važno sodbo. Predvsem je ločilo pogojno obdobje iz časa pred 1. julijem 1931, ko je veljal kazenski zakonik iz leta 1913, od pogojnih obdobja po 1. juliju 1931, ko vlada sedanji kazni.

IZ SLOVENIJE

DA BI SE PREVEČ NE PRIZADEVALI

Na področju zagrebških občin so Komisije svetov za gospodarstvo pregledale, temeljito pregledale delovanje zasebnih zidarjev. Pri tem pregledu so ugotovili, da skoro 25 odstotkov zidarjev dela več kot s petimi delavci kakor določa zakon in da so mastno zaslužili, preveč za razmere socialistične družbe. Nekateri teh zidarjev so v prvi polovici letošnjega leta dosegli tudi 8 milijonov dinarjev prometa. Ker tak promet prinaša prekomeren zaslužek — ni važno, če so se ti zidarji trudili in pošteno delali — zato so sklenili, da jim v celoti odvzamejo zaplenijo »protizakonito« pridobljene zaslužke.

Težko je ustreči tem »socialističnim« gospodom, ki danes prav komunistično izjemajo ubogo jugoslovansko ljudstvo: če premoale delajo, so saboterji; če preveč, so pa kapitalistični izkoriščevalci delovnega ljudstva...

ZIVLJENJSKA RAVEN

Kako veljavne so bile obljube komunističnih oblastnikov o zvišanju življenjske ravni jugoslovanskih narodov pričajo tudi turistični kraji. Do leta 1949 so si jugoslovanski delavci še kar privoščili turistične kraje in letovišča za izkoriščanja svojih letnih dopustov. Od takrat dalje pa, kakor da bi odrezal. Dokim je bila namreč povprečna nočna delavcev v teh turističnih krajih 5 ali 6 dni v letu 1949, je lamsko

ski zakonik, ki so ga še fašisti postavljali, izglasovali in stavili v veljavo. Določilo zakonika iz l. 1913 je namreč ugodnejše za obsojenec, ker pravi, da obdobja kot taka neha učinkovati, ko preneha čas, do katerega je pogojna kazen veljala. Določilo zakona od leta 1931 pa pravi, da s pretekom časa, določenega za tek pogojne kazni, ne prenehajo tudi posledice obsojbe. In te posledice so prav izguba pravice vpisa v volilni imenik. Zato je turinsko prizivno sodišče v dveh primerih razsodilo, da se vsi, ki so bili pogojno kaznovani pod veljavnostjo zakonika iz leta 1913, morejo zopet vpisati v imenik volivcev; tistim pa, ki so pogojno kazni prešli pod veljavnostjo sedanjega zakonika, svetuje, naj zahtevajo izbris kazni na podlagi kake amnestije ali pa tudi naj zahtevajo zopetno usposobljenost, to je rehabilitacijo.

Pozor vojni oškodovanci!

Stalno se nam oglašajo vojni oškodovanci in nas prosijo za pomoč in nasvet v sledeči zadevi: Neka »Associazione Nazionale Sindacati e Daneggiati di Guerra« s sedežem v Gorici, ul. Dante 10, jim pošilja vabilo, naj se zglasijo v njih pisarni zaradi sporočila v zadevi, ki se jih tiče. Tistim, ki so že v pisarni že zglasili, pa predlaga, naj ji izročijo pooblastilo za zmanjmanje in doseglo izplačila oškodovanih za vojno škodo in v Juroslaviji zapuščeno premoženje.

V pojasnilo sledeče: Združenje kot tako nima nobenega uradnega značaja, čeravno je pravno potrjena ustanova.

Nihče ni zato primoran zglasiti se v pisarni omenjenega združenja.

V ostalem pa se nam čudno zdi dejstvo, da »imenjeno združenje« razpolaga z imeni in naslovi vojnih oškodovancev, ki jih finančne intendenče vendar ne morejo in ne smajo zauhati nobenemu tuju, dokler ne dokaže, da je za to pooblaščen! Toliko bolj se nam to zdi čudno, ko vemo povedati, da zahtevajo finančne intendenče tudi od odvornikov, da se v takih zadevah izkažejo za pooblaščenec.

Pritožba Italijanov v Brixenu

V Brixenu (Bressanone) na Tirolskem je občinski svet, ki ga po večini sestavljajo Nemci, sklenil posvetiti večino ulic nemškemu zaslužnim možem, nekaj pa tudi italijanskim. To pa je italijanske občinske »vevvalce« tako hudo zadelo, da so kar zapustili sejo in se pritožili v Rim.

Kaj bi mogli reči pa mi Slovenci na Gorškem, kjer ne le, da nam ne dovolijo niti ene same ulice v Gorici, kjer nas, po izjavi ravnega župana, živi pet tisoč, ampak so nam naložili samo italijanska imena ulic v slovenskih občinah, kot na primer v Sovodnjah?

Kar boli Italijane, ki se sicer nimajo kaj pritoževati, ko so v Brixenu v manjšini, ali ne sme boleti tudi nas?!

Italija išče tržišča na Daljnem Vzhodu

Po posvetovanjih s italijanskimi veleposlanki v Washingtonu, Londonu, Parizu in Moskvi je zunanji minister Martino odletel na Japonsko in bo kasneje obiskal še Siam, Indijo, Cejlon in Pakistan. To je prvo potovanje italijanskega zunanjega ministra na Daljni vzhod. V prestolnicah teh dežel bo Martino najprej vrnil obiske. Pri tem pa ne bo manjkalo tudi drugih konkretnih razgovorov.

Italija bi si rada zajamčila nova tržišča na Daljnem vzhodu; zaveča se, da ima tam prijatelje in da bi lahko razpečala določene količine svojih industrijskih izdelkov pod boljšimi pogoji kot doslej.

Glede neuspehov ženevske konference so politični krogi menjaja, da je politika pomirjenja zaenkrat pokopana. Ponovno se je izkazalo, da ostaja najvažnejši cilj sovjetske politike svetovna revolucija. Nekaj pa so oblastniki v Kremlju s svojo taktiko smehljajeve le dosegli: oslabitev evropskih združevalnih stremeljenj. Mir je mogoče ohraniti s pojeanjem zahodne solidarnosti in z evropsko integracijo. Italija bi morala — tako pravijo v Rimu — zapustiti svoje doseganje stališča evropske in postati aktivnejša.

Z razvojem najnovjših dogodkov na Bljznem vzhodu se v Rimu

vznemirjajo. Zato bo obrambni minister Tavian odletel v Washington, kjer naj bi se pogajal o obrambnih načrtih NATO v Sredozemlju. Italija želi predvsem dobov modernega in učinkovitega orožja.

Navdušenje za odprtje na levo je močno popustilo po ženevskih neuspelih. Nenni še vedno ni s ničemer dokazal, da je Togliattiju ob niti hrbet. To so dokazale tretje volitve za ustavno sodišče, kjer je Nenni podpiral komunističnega kandidata.

Industrijski krogi se z vsemi silami potegujejo za vzpostavitev gospodarskih stikov z rdečo Kitajsko. Vlada pa ne želi, da bi prišlo do sporov med njeno zahodnjaško zunanjo politiko in ekspanzivnimi stremeljenji industrije, ki jih za to prilicnost podpira skrajna levica.

Profesor Rožič stalni ravnatelj

V soboto 19. t. m. je ravnatelj gimnazije in liceja s slovenskim učnim jezikom v Gorici, g. prof. Rožič, prejel ministrsko obvestilo, da je, z otrom na zmaganj natečaj za čin in službo ravnatelja srednjih šol, ker se je sedem pred njim zmagovalnih določeno mesto odpovedalo, imenovan za stalnega, in da v osem dni zvešče svoje niesto v Desenzano del Garda.

Gospod ravnatelj prof. Rožič je seveda mesto v Desenzano del Garda sprejel, vendar je na vabilo g. gorškega školskega škofnika že vložil prošnjo za izvrševanje službe v Gorici.

Gospodu ravnatelju prof. Rožiču ponovno čestitamo k doseženemu uspehu in k visokemu imenovanju, hkrati pa želimo, kot smo že po zmagi natečaja pisali, da ostane na naših solah, in smo res zadovoljni, da je v ta namen prošnjo že predložil.

S svojo visoko nadarjenostjo je g. prof. Rožič dosegel res velik uspeh. Slovenska javnost mora to dejstvo pravično in pošteno ceniti, kajti še tako velika nadarjenost prav nič ne pomaga, če ni priistem, ki jo nosi, tudi kaj pametne in zdrave energije za nastop in uveljavljanje v službi, ki si jo je izbral in za katero se čuti poklicanega.

Se mlad, saj ima le 42 let, je g. ravnatelj prof. Rožič dovolj zgovoren primer in dokaz, da imamo Slovenci v Italiji pristo možnost uveljavljanja v javnih službah, kjer največ doseči tudi visoka mesta in čine. To pa smo prisiljeni poudariti zato, ker še preveč naših mladih sil, ki bi se z nekoliko požrtvovalnosti in trudom lahko pokazali in uveljavili, saj bi s tem odlikovali sebe in svoj narod, ki tako močno potrebuje v zamejstvu vodilnih, kulturnih mož.

Kot poštenega Slovenca je fašizem tudi g. prof. Rožiča preganjal in mu skušal škoditi, saj je moral okusiti najprej trškega zapora, potem pa premestitve na Sardinijo. Upamo, da bo g. ravnatelj prof.

Dovolj je dokazov!

Naši demokratično usmerjeni časopisi so že večkrat pisali o »Novem listu« ter ga po pravici označili kot glasilo ljudi, ki so vneti zagovorniki komunističnega režima v Jugoslaviji, čeprav se skušajo prikazati javnosti nič manj kot pobožnjaki. Od časa do časa pa si ti gospodje, hoče ali nehoče, sami snemajo masko z obraza ter nam pokažejo svoje pravo lice.

Kdor namreč pazljivo prebira »Novi list«, je lahko že večkrat ugotovil med navidezno nedolžnimi članki tudi razne napade na naše demokratične, zlasti pa katoliške organizacije, kar nam zgovorno priča, da se zbirajo okrog tega lista pravi sovražniki demokracije in vere.

Kakor da bi vse to še ne zadostovalo, ti lepega dne gospodje priznajo celo to, da imajo svoje naročnike tudi na jugoslovanskem ozemlju (glej »Novi list« št. 77 z dne 10. nov. t. l.), kjer je tisk pod strogim političnim nadzorstvom in zato lahko izhaja le to, kar je stoodstojno naklonjeno režimu.

Kakšne zaključke lahko torej izvajamo iz vsega tega? Odgovor je zelo enostaven. »Novi list« je resnično v službi komunizma, kakor so razne »ljudske pravice«, »Primorski dnevniki« in drugi podobni listi, je pa od teh sila nevarnejši, ker svoje delo opravlja ra prikriti in zelo hinavski način, da se preprosto ljudstvo tega sploh ne zaveda.

Kaj pa poreče tozadevno cerkvena oblast? Ali bo še dalje na vse to

mirno gledala in molčala? Ne, kaj takega si ne sme dovoliti! Zato je skrajni čas, da dvigne svojo pravično roko ter prepreči enkrat na vselej nesramno igranje teh sodobnih Judežev Iskarijotov, ki so v sramoto našemu poštenemu in vernemu ljudstvu.

Demokrat in katoličan

GOSPODARSTVO

NA NJIVI

Ce njive, kjer v tem času nič ne raste, niso preveč mokre, jih je vredno takoj globoko preorati da ledeni mraz zemljo zrahlja. Tako oranje je najbolj priporočljivo s traktorjem, ker zemljo naglo zorje in zaradi tega tudi bolj zdrobi!

Kdor ima dovolj hlevskega gnoja na razpolago, naj že ob tem oranju njive gnoj, kar je posebno priporočljivo za njive, kjer bomo šadili krompir ali sejali koruzo. Zda zaorani gnoj bo namreč učinkoval že v tekočem agrarnem letu. Poleg tega pa se obranimo tudi pred škodljivci, ki v razkrojenem gnoju najdejo sebi primerne lege.

Na 1.000 metrov površine vržemo 40 do 50 kvintalov gnoja, zraven pa še 30 do 40 kg superfosfata.

Tudi zastarele travnike in dele ljišča je dobro preorati, ne pa tudi gnojiti s hlevskim gnojem.

V KLETI

Ce je bila v kleti pravilna toplota, je mošt gotovo dobro prevrel. Ker pa se mora sediti, potrebuj nekoliko mraza, zato odprimo za par dni kletna okna, da se toplota v kleti zniža in mošt sediti. Toda ne več kot za par dni, ker se nam tudi že sedito vino lahko zopet zmoti, ker v njem začne izločati vinski kamen, ki obdrži vino motno. Tako vino se sicer lahko zopet sediti, zgubi pa na vinski kislini, ki daje vinu okus in ga ohrani!

Koncem tega meseca vino že lahko prvič pretočimo; prej pa preizkusimo ga s tem, da vzamemo iz sodov po en kozarec vina in ga za 24 ur pustimo na sodu. Ce vino v kozarcu porjavi, moramo staviti v sod, in sicer v vrečki, 8 do 10 gramov kalijevega bisulfita in vsakih vina, ki naj v sodu ostane 5 do 6 dni. Sele nato vino pretočimo in prezačimo ter požveplamo z enim azbestnim trakom na vsake 3 l., ker to žveplo potegne nase okus bisulfita in ga uniči.

Ce pa vino v kozarcu na sodu ne porjavi, ga lahko pretakamo, in sicer skozi bakreni lej, da ga hkrati tudi zračimo. Zatem pa ga požveplamo z azbestnim trakom, kakor že povedano. Razume se, da moramo na vsak način motno vino dobro ločiti od čistega!

Obvestilo rejcem bikcev! na Tržaškem

Obveščamo zainteresirane živinorejce, da se bo vršil v decembru redni jesenski pregled za potrditev bikov.

Zakon ne dovoljuje držati nepotrebnih, nad 10 mesecev starih bikcev, če ni bila vložena prošnja za potrditev.

Za vse bikce, ki bodo v decembru stari 10 mesecev, morajo lastniki predložiti preko svoje občine do zadnjega novembra t. l. redno prošnjo, naslovljeno na Komisijo za potrditev bikov, pri Pokrajinskem kmetijskem nadzorništvu, ulica Ghega šte. 6-I.

Prav tako morajo predložiti prošnjo lastniki že potrjenih bikov, katerih potrditev poteče konec decembra.

Tovarna pohištva

PRINČIČ

Tel. 32 KRM IN Cormons

AVTOTAKSI

MARKO KOVAČIČ

GORICA - Via A. Manzoni 16 - Tel. 2244

Se priporoča za prevoz potnikov v Jugoslavijo

SLOVENKA GA JE REŠILA

Zgodba življenja

Osemnajstletni Herman Rafael Wolff je bil rojen v Stettinu na Nemškem. Ze s samim rojstvom so ga rojenec prikrajšale za življenjsko srečo. Rodili so ga namreč starši židovske vere. Z ostalimi židovskimi družinami "moral komaj triletni Herman s svojimi starši v židovsko četrt v poljsko mesto Lublin. Hitler je vse te nesrečne družine oropal celotnega imetja. Hermanov ded in babica sta se pravočasno umaknila v Sangaj.

Ko je babica zvedela za težko usodo svojih otrok, si je postavila en sam življenjski cilj: reševanje za vsako ceno. Ločila se je od svojega moža, da bi se vrnila v nacistično Nemčijo, ker je bila sama nežidovske krvi. Čez Sibirijo je dospela v Stettin. V židovsko četrt je pošiljala pakete, kolikor je pač zmogla.

Leta 1942 so taborišče v Lublinu nacisti razpustili. Hermana so s starši spravili v koncentracijsko taborišče Travenicki. Leto dni kasneje je petletni Herman doživel nekaj, česar ne bo nikoli pozabil. Pred njegovimi lastnimi očmi so mu nacisti postrelili očeta in mnogo drugih zapornikov. Le nekaj žensk so pustili pri življenju. Med njimi tudi njegovo 23-letno mater. Hermana so nasilno ločili od matere. Leta 1944 so tudi mater zadržali v plinski celici.

Za Hermanom je babica izgubila vsako sled. Židovski zdravnik iz Stettina ga je našel v taborišču Auschwitz. V zadnjem trenutku se mu je posrečilo preprečiti taboriščnega poveljnika, da ima otrok dve arijske kot židovske krvi. S to lažjo se je Herman zopet enkrat izognil celici smrti. Z 59 drugimi otroki je Herman prispel januarja 1945 v koncentracijsko taborišče Ravensbrueck.

V oblačilnici taborišča Ravensbrueck je bila zaposlena tudi slovenska delavka Ana Pavlin. Nekega dne se je mali Herman zatekel k nji in se jo je oklenil iz strahu z vso silo. Hilpače jo je pripovedoval svojo nesrečno zgodbo. Ana Pavlinova je otroka vzela v naročje, ga potolažila in ga skril pred SS-ovci med stara oblačila. Z materinsko ljubeznijo ga je negovala, in ko so zavezniki osvobodili taborišče, se je Ana Pavlinova vrnila v svojo domovino. Siroto je vzela s seboj.

Med tem časom se je babica preselila v Weimar in vztrajno nadaljevala s poizvedbami za izgubljenim vnukom. Po dolgotrajnih naporih je končno izvedela za naslov Anje Pavlinove, ki je s trdim delom preživljala sebe in tujega otroka. Z materinsko ljubeznijo ji je prilažila k sreči, z ljubeznijo, ki jo pozna samo mati nasprotno lastnemu otroku. Strah, da bi zopet izgubila otroka, ji je narekoval izgovor, ki je babici zopet zamešal poizvedovalne napore. "Otroka mi je SS odvzela v Mecklenburgu," je pisala. "Ko pa je 1. 1947 Pavlinova slišala po radiu ponovne babične poizvedbe za otrokom, se je s težkim srcem odločila, da otroka ne bo več prikrivala. Jugoslovanska vojaška mislija v Berlinu pa je povratek odbila z utemeljitvijo, da je Ana Pavlin otroku rešila življenje in da ima zato do Hermana prvenstveno pravico.

S to odločitvijo pa se babica ni pomirila. Ali naj bi njeni dolgoletni napor bili zaman? S pomočjo strica Manfreda je nadaljevala borbo za vnuka. Preteklega oktobra je končno stric odstopoval v Slovenijo, na Pivko, v Orehek. Tu pa ni srečal nekdanjega ljubelega otročka, pač pa nezaupljivega mladenčca, ki o svojem stricu ni hotel ničesar slišati. Nemčija je zanj pomenila koncentracijsko taborišče in smrt. »Saj

Nemška sirota Herman in njegova rešiteljica Ana Pavlin iz Orehke

ločitev. »Vnem se k babici« je dejal Herman.

To je zgodba židovske sirote in slovenske žene. Resnična je. Napisal jo je nemški časnikar Marcel Geertner z dnja nedeljo v nemškem dnevniku »Frankfurter Rundschau« v čest in priznanje slovenski ženi. Pripovedovala sta mu jo babica in Herman ne nekaj dni po zopetnem svidenju.

Plešasta Kleopatra

O novostih današnje mode mnogo govori in pišejo. In vendar ta »pripodobe« ni iznajdba sodobnega sveta. Mode je bila v starih časih prav tako nora kakor danes.

O egiptski kraljici Kleopatrin, ki v splošnem velja kot najlepša žena starega veka, poročajo sedaj znanstveniki, točneje arheologi. Egiptski strokovnjaki za izkopanine nam odkrivajo, da je bila »slajna« Kleopatra v pravem pomenu besede sijajna; nosila je namreč gladko obrito glavo.

»V takratnih časih je moda neizprosno zahtevala, da nosijo odlične žene v glavi nakit enake barve, kakršna je bila barva las. Tudi nakit je bil v tistih časih podoben modernim muhavostim, zato je takratna moderna žena lahko sledila modi le, da je imela v stalni zalogi lasu je raznih barv. Lasuljo pa je mogla učinkovito pritriliti le, če je glava gladko obrita.«

Kleopatra, katere lepota in eleganca je ostala slavna vse do današnjih dni, je bila torej — plešasta.

Helikopterji rešujejo živali

Edino vrsto antilop, ki jo premore ameriška celina, so pred kratkim rešili pred popolnim iztrebljenjem. Stevilno antilop, ki jih Američani imenujejo »pronghorn« - vilčarske antilope, cenijo na 130.000 živali. S pomočjo helikopterjev so razgane črede usmerili na pašnike in planote gorovja Rocky.

Crede goved, železniški vlaki, avtomobili in ljudje ne vznemirjajo vilčarskih antilop v taki meri kakor letala. To zanimivost so odkri-

Naš pretkani muc Peter

Mačke so neumne, pravijo ljudje. O takih sodbah nisem prepričan in v naši družini bi gotovo vsakdo zadrževal prav nasprotno. V hiši, ki stoji tesno na robu Krasa, imamo dve mački, mater in sina. »Demokracija« prinaša večjih doživljanje z živalmi, ki jih prebiramo z velikim zanimanjem in veseljem. Zgodba o sinčah je bila naravnost sijajna. Prav ta me je napotila, da povem nekaj o naših dveh mucah.

Mati muca je snežnobela in samo na koncu repa kriči v svet njen debel črni klicaj. Če našo mucu zapremo v zaboju s pritrjeno žičasto mrežo, se obnaša kot izpučen ključavničarski mojster ali pa izurjen vlomilec. Najprej preišče vse lesene dele zaboja, vendar se v njenih očeh že zrcali spoznanje, da iz te moke ne bo kruha. Drugačna pa ji izgleda zadeva z žičasto mrežo. Luknja? — Ne, take pač ni. S čim pa je mreža pritrjena na zaboju? Kratko ovohanje z noskom in koštimi brčicami, previdno potipavanje z desno šapico, in muca mamica že ve, da bo ujetništvo trajalo le še nekaj minut.

Mrežo s kremplji malo natigne, najprej z desno nožico, potem se z levo. Nato samo še z levo, medtem ko se z desno upira v mrežo, navzgor. Ze se je pokazala vidna vzbočina mreže in že tudi zdrsne prva pentlja žice čez žblijček. Druga pentlja sledi; bela glavica pritiska in odmaklja pentljo za pentljo. Kjer je trdna volja, tam se pot kar sama odpira, in kjer je glava na pravem mestu, uspehi ne izostanejo, pa čeprav je to mačka glava. Muca že sedi, se obrača in si obližuje šapice, ki dišijo po žici. Z ironičnim pogledom si ogleduje svojo vlomljeno ječo.

Peter, njen sin, ni tako ironičen. On se že v polnem zaveda svoje fantovske močnatosti. Ne odpira pentelj v zaboju, pač pa godrnja kot

resnični gospodar. Prav tako kot gospodar je tudi zamišljen in preudaren. »Packa!« ga zmerjamo, ko potuhnjeno zalezuje vrabce ali svinco. Ali pa ga tudi pohvalimo; »puden Peter«, ko privleče iz drvarnice malo miško. Grajo in pohvalo sprejema Peter z razumevanjem. Seveda se zalezovanju pitev ne odpoveduje, kaj šel! Dobro pa zaveda, da si s takimi junaštvimi ne bo priboril lavorik. Zato se pri takih poizkusih izogiba prisotnosti javnosti.

Pred kratkim pa je napravil pravo mojstrovino. Odsel je na klatež v gmajno, na oni strani hiše. Ko se je vračal, mu je iz gobčka visel kar debelušast makaron — modras! Zenske so zavriskale, da so se zbudili vsi opazni popoldanski zastanci. Seveda pa je Peter s svojim plinom natresel precej strahu tudi moški dvojici v mozeg. Kaj, če bi šla na gmajno ramesto Petre — teta Erna!...

Petra smo zasluženo nagradili s pohvalami, ki jih Peter — kot rečeno — sprejema z razumevanjem, vendar so mu otipljivejši dokazi priznanja neprimerno ljubši. Zato je prejel tudi skodelico mleka in debelo skorjo ementalskega sira. Peter spreminja barve svojih oči z rumene jasnine v trdo zelenilo, postavlja zenico na najmanjšo odprtino, sedi na soncu in razmišlja. Iz sledki njegove preudarnosti so se kmalu pokazali:

Peter je bil že spet na gmajni in iz gobčka mu je na povratku blinjal — modras. Moja žena je prebledela. »Strašno!« je vzdihovala. »Kdo bi si bil mislil, da je na opaskih gmajnaš še kaj resnični modras, sedaj pa... Moj Bog!«

»Tolika bolje, da sedaj vem«, sem odgovoril in že nabiral mleko v Petrovo posodo. »Nesago bo treba čimprej iztebiti ali pa hišo prodati. Za nenaročene obiske za deva sicer ni tako nerodna, sem se dostavil. Obul sem gumijaste škornje, zgrabil gorjalo v roko in odšel na gmajno. Preiskal sem vsak kvadratni meter zemljišča, preletel vse grmovje in preobrnil vse premakljivo kamenje. Po modrastih ni bilo sledu.

Peter mi je nekočkrat pomagal, ko sem se vrnil prazen rok. Potem pa je visoko vzbolil hrbet, se iztegnil, zahalal in jo počasi potegnil na gmajno. Čez pet minut se je Peter vrnil in položil na travo novega modrasa. Da bi tega nikoli ne storil! Sklonil sem se nad lesnatalečo se kačo. Nekaj se mi je poliskalo. S hitrimi koraki sem odšel v skrajni kot vrta, kjer smo pred časom postavili smetišče. Z velikim trudom in nemalimi stroški sem zadnje poletje dobil z one

OD TU IN TAM

Britanski zunanji minister Macmillan je svojemu tovarišu Molotovu na ženevski konferenci izjavil, da je vzhodnonemška policija tista armada na svetu, ki ima največ ubitnikov. To naj bi bil najboljši dokaz za protimilitaristični duh današnje Nemčije. Na pripombo je Molotov molčal....

Praktično »sodelovanje« med Sovjetijo in njenimi pripravniki se je na posebno očiten način izkazalo med ženevsko konferenco. Vsek drugi dan je vzletelo na ženevskem letališču sovjetsko letalo po potrebnih živila za sovjetsko delegacijo v vzhodni Berlin. Bencin za letalo je prispevala Praga. Tajna policija je stražila letalo noč in dan. Zahodni častniki so se začudeno spraševali, ali Molotovljevi železci ne prenašajo švicarskih živil in njenovo letalo ne švicarskega bencina. Končno so le uganili: vzhodnonemška živila in češki bencin ne stanejo nič.

mehurčkov. Takoj sem videl, da ima davico, to pa je bilo tudi vse. Nihče na ladji mi ni mogel pomagati. Bil je dober dečko in vsi smo ga radi imeli. Sedaj pa smo morali prisostvovati njegovemu umiranju.

Bilo je profi večerji in vsi smo bili okrog njegove postelje. »Pojdi po potnika!« mi je zakričal kapitan nenadoma.

»In kaj naj pomaga potnik, kapitan?« sem ugovarjal.

»Če je tisto, kar pišejo, potem mora biti zdravnik!«

»Če je tisto, kapitan, potem se pač ne bo izdal.«

V tem trenutku je stopil v kabinu potnik in se približal postelji. S seboj je nosil torbo z instrumenti. Ne da bi se zmenil za nas, se je nagnil nad umirajočega. Napravil je nekaj hitrih in spretnih gibov z rokama. Iz ust je udarila kri in dečko je sproščeno zadihal.

»Mislim, da jo bo odnesel,« je dejal potnik. Postavil se je pokonci, ostro pogledal kapitana in dejal: »Zdravnik sem.«

Kapitan ga je objel. Hitro pa ga je zopet izpustil in naglo odšel v svojo kabinu.

Ladijski vajenec se je počasi izlival. Potnik ga je oskrboval dan

strani meje štiri modrase v znanstvene namene. Solske zbirke so vendar tako ubožne. Najlepšega sem prepiral za v špirt, enemu sem izdri stрупenjača, ostala dva in brezobzoba sem odneles v smetišče. Vse sem prebrskal po smetišču, sreče pa sem imel prav toliko kot na gmajni.

Takoj sem sklical družinski shod, saj je bila nedelja. »Peter«, sem dejal, »nas je pošteno potegnil. Sami smo ga zapeljali s korumpiranim mlekom in sirom.« Seveda smo ga kar v zboru ozmerjali, Peter pa je samo mežikal, namršil svoje košate boke, in moja hči je prisegala, da se nam je posmihal.

Na vsak način sta Peter in prej tudi že njegova mamica dokazala, da mačke niso neumne živali, vsaj tiste ne, ki živijo na Tržaškem, kjer nikoli ni zmanjkalo trapolerjev.

V. St.

ŠPORTNI DROBIZ

Povedali vam bomo resnično zgodbičko, ki je zabavala vse športni svet: V Parizu sta igrali v hokeju na travi ženski ekipi domačega Racinga in reprezentance Bavarske. Kapetan nemške sestave je bila gospa Eva Ullstein, ki je že zdavnaj začela svojo tretjo mladost. Vratar Racinga pa je bila gospodična Christa Ullstein, hčerka gospe Eve, ki poseja pariško univerzo. Stanje je bilo tik pred koncem 3:3. Nemke napadajo in mlada Christa (hči) kot dobra vratarica maha s svojo palico in pri tem nepravilno udari eno izmed nasprotnic. Sodnik hoče živživat, v tem pa se približa gospa Eva Ullstein. Sname si rokavico in pred številnimi gledalci zlesa hčerko in pri tem kriči: »Takšna je torej športna vzgoja, katero ti je dala mati!« Sodnik, ne vedoč za družinske odnose med dvema nasprotnicama, je za vsak slučaj obe izključil. Mati in hči brez besed in s temnimi pogledi zapustila igrišče....

»Tennis je moje življenje«, je dejal neki angleški teniški igralec. Za vsak slučaj je bolje, da ne povemo njegovega imena. »Povprečno zašluzim na večjem turnirju do pol milijona lire, je dejal neki znani italijanski igralec. Ti dve izjavi zadostujeta, da si naredimo sliko, kako zelo samaterske je današnji tenis najboljših tekmovalcev. Češki begunec Jaroslav Drobný končuje svojo teniško kariero. Skozi deset let je bil med najboljšimi na svetu, zdaj pa hoče ponoviti podvig se na področju športne literature. V kratkem bodo izšli njegovi spomini. Teniški svet je prestrašen. Drobný hoče popisati v svoji knjigi vse, kar se je došlej govorilo samo med štirimi očmi in kar ni prišlo na uho širši javnosti. Drobnýjevi spomini bi lahko bili povod za čistko med teniški samaterji.

Prodeja vstopnic za olimpijske igre v Melbourneu ne napreduje preveč zadovoljivo. Na razpolago je vsega skupaj 1 milijon 200 tisoč listkov, doslej pa so jih oddali samo nekaj nad 350.000.

»Poznamo dobro kvaliteto italijanskega nogometa«, je dejal zastavljalec madžarske nogometne reprezentance, Sebeš, »vendar sem mnenja, da nam gostje v nedeljo v Budimpešti ne bodo »torali«. Mi smo začeli takoj po svetovnem prvenstvu v Švici proces obnavljanja enajstorce. Naš trud je dal dobre sadove. Nekaj tekem naša enajstorca sicer ni odigrala na višku svojih zmoglosti, zdaj pa je korec te krize v korzuru vode. Naša enajstorca, je zaključil Sebeš, »je v najboljši formi.« Italijani potujejo v Budimpešto brez posebnih upanj.

»Gospod Morins, mu je dejal, ne da bi ga pogledal v oči, »mislim, da ne bi bilo pametno, da se izkrcate v Pernambucu, kjer nas pričakujejo. Zavili bomo v Caracas, ki je zelo lepo mesto in ki vam bo gotovo zelo ugajalo. Kaj mislite?«

»Kakor želite, gospod kapitan,« je odgovoril potnik.

Tako je ostal umor zdravnika Leclanchyja, ki je takrat dvignil toliko prahu, nepojasnjen. Ko smo našega potnika izkrcali v Venezueli, nismo o njem ničesar več slišali. Na visokem morju mi je kapitan položil desnico na ramo in dejal: »Na vesti ima človeško življenje, zato pa je rešil drugo človeško življenje, kljub nevarnosti, ki se ji je izpostavil. Mislim, da je tako račun poravnava.« Frederic Boutet

Jugoslavija pred kongresom

Nadaljujemo z razgovori pred ameriškim kongresom v odnosih ameriških parlamentarcev in politikov do Titove Jugoslavije. Na vrsti so razni govorniki.

IV.

Stassen: »Sodimo, da je v interesu Združenih držav, če je vsakomur jasno, da bi si Sovjetska Rusija nakopala na glavo borbo velikega obsega, ako bi napadla Jugoslavijo. V interesu Združenih držav je, da ima Tito v jugoslovanskih gorah močno utrjene vojaške postojanke in lovska letala na reakcijski pogon, da bi mogel odbiti vsak sovjetski poizkus deljermi Jugoslavijo. Dobren del jugoslovanskih obrambnih naprav je bil zgrajen z ameriško pomočjo. Z drugimi besedami povedano: Vsaka politika, ki pomaga kateri koli državi, da ohrani neodvisnost, če ji grozi nevarnost od Sovjetske zveze, je modra politika in v interesu Združenih držav.« S tem seveda ne trdimo, da odobravamo vse, kar »kjerkoli na svetu katera koli vlada stori in dela. Lahko bi navedel primere v različnih delih sveta, kjer izvajajo vlade ukrepe, ki bi jih mi ne storili, kakor tudi primere, kjer mi želimo, da bi bilo več svobode in da bi se režimi hitreje odmakali od totalitarnih oblik vladavine. Ne smete pozabiti, da je Sovjetska zveza tista, ki je prišla nazaj k Jugoslaviji. Sovjeti so poslali k Titu ministrskega predsednika in vrhovne komuniste. Ti so šli tja in komaj pristali na letališču, ko so že prosili Tita, naj se vrne nazaj v svetovno komunistično družino. Toda Tito je to odbil. Nihče nima take kristalne kroglice, ki bi mu mogla vnaprej povedati, kaj se bo koncem koncev zgodilo. Toda mi sodimo, da moramo s programom pošiljanja pomoči nadaljevati vse dotlej, dokler ne bo popolnoma jasno, da to ni več v interesu Združenih držav. Toda kadar koli »kjerkoli kaj storimo, da zmanjšamo moč, ki je koncentrirana v Kremlju, vedno smo lahko mirni, da služimo interesom Združenih držav.«

Predsednik odbora Richards: »Ali imate v svojem uradu koga, ki bi nam lahko vnaprej povedal, kako se bodo stvari razvijale?«

Stassen: »Naša organizacija je dobra, toda na žalost nima nikogar, ki bi mogel prerokovati.«

(Po časopisnih poročilih se je na tem mestu nadaljevala razprava, ki je bila zelo ostra, na tajni seji.)

Poslanec Judd: »Sodim, da je jugoslovansko vprašanje tisto, ki ljudem najbolj vznemirja. Moji volivci mi pravijo: »Kremelj ne daje Titu ničesar in vendar se mu Tito zopet približuje. Mi pa ga zalagamo z ogromnimi vsotami, da se kljub temu odmakne od nas. Kaj res nismo goče, da bi bili nekaj strožji s Titom in mu vsaj preprečili, da bi ne sedel in jedel pri dveh mizah?« Tako mi govori ljudje. Jaz sam bi rad posmledil Titovo taktiko v svojem volilnem okrožju in dobil za sebe glasove vseh demokratov in republikancev. Jaz sam težko razumem, zakaj dajemo prednost Titu. Se težje mi je to politiko pojasniti volivcem. Zakaj na primer ne rečemo Titu tega: »Da, dali ti bomo to in to, toliko in toliko, toda pod pogojem, da si z nami!« Ali bomo pogledali Titu tako ponudbo odkloniti? Kje pa bo našel koga drugega, ki bi mu hotel in mogel pomagati? Če gre iskat pomoč v Kremlju, mu bodo odsekali glavo. Zdi se mi, da ste pod vtisom, da je bil smoter Hruščevega potovanja v Jugoslavijo in njegovega govora na letališču v Zemunu, da pridobi Tita. Sodim, da gledamo vse preveč na zunanjo in pozabljamo na ozadje. Meni se zdi, da je bilo vse to vnaprej pripraveno, da bi napravilo dober vtis na vas, na mene in posebno na Nemece. To, kar je hotel Hruščev doseči pri Titu, bi lažje dosegel v privatnih razgovorih brez zunanje ropote. Vse proslave in javnosti so imele namen, da jih vidi ljudstvo, to je tista žrtve, ki jo je Hruščev hotel dobiti v svoje roke. Vtis imam, da smo ves dogodek ocenjevali navično, samo po zunanostih. Prosim vas, da mi pomagate, da razložim našo politiko svojim volivcem.«

Stassen: »Jaz gledam na to stvar takole. Čim bomo začeli posnemati zapovedujoče metode komunistov, bomo začeli izgubljati bitko. Glavni razlog, zakaj smo po mojem mnenju začeli zmagovati v »hladni vojni«, je, ker nismo nikoli poizkušali prisiliti drugih držav, da bi šle pred nami na kolena in delale tako, kakor bi jim mi ukazali kot pogoj, da dobijo od nas pomoč. Naše stališče je širokogrudno in človekoljubno. Sodimo, da je to v interesu Združenih držav. Če bi zaradi Hruščevega obiska Jugoslaviji prenehali s pomočjo, bi Jugoslavijo naravnost potiskali v naročje komunistov. To bi bilo prav gotovo nasprotno našim koristim.«

(Se nadaljuje)

POD ČRTO

ZDRAVNIK MORIN

Ta zgodba je stara že nad štiri deset let, je pripovedoval stari kapitan, vendar mi je še tako dobro v spominu, kakor da bi se vse to zgodilo včeraj. Takrat sem bil vkrčan na tovorni ladji »Phoenix«, ki je pripadala neki paroplovni družbi v mestu Bordeaux. Ladji je zapovedoval moj stric, kapitan Borel. Ko smo dvigali sidro za odhod, se je ladji približal čoln in v njem je bil potnik z malim kovčkom ter mas rotil, da ga sprejemo na krov.

Pripravljen je bil plačati bogato prevoznino v Pernambucu, kamor smo bili namenjeni. Bil je to čuden človek, izgledal je nemiren in obnem odločen. Za mojega strica je bil denar glavna zadeva, zato ga je tudi sprejel na krov.

V ostalem pa potnik ni bil nikomur na poti. Odkazali smo mu majhno kabino, ki je prvih 24 ur sploh ni zapustil. Tudi s hrano je bil izredno skromen. Ladijskemu vajencu, ki ga je oskrboval z vsem potrebnim, je dejal, da se ne počuti dobro.

Tretje jutro naše vožnje me je

kapitan poklical v svojo kabino. Bil je zelo razburjen: »Ali veš, kdo je naš potnik?« me je vprašal. »To je morilec!«

»Kako vendar?« sem spraševal.

»Je to morilec, ki ga iščejo oblasti. Saj se še spominjaš, da so nam tik pred odhodom prinesli časnika na krov. Do sedaj nisem imel časa, da bi list tudi prebral. Sinoči pa sem ga pregledal. Časnik piše, da je morilec pobegnil in da se bo verjetno poskušal vkrčiti na kako ladjo v kakem jugozahodnem pristanišču. Bili so mu že na sledi, pa so sled zopet zgrešili. V listu je tudi točen popis morilca. Prepričan sem, da je morilec prav naš potnik. V ostalem pa sem ga tudi skrivoma opazoval.«

»Opazovali ste ga?«

»Da, danes ponoči. Skozi špranjo. Na ključu je sicer obesil brisačo, kljub temu sem ga opazoval. Sival si je dragulje v pas na hlačah. Prav gotovo je morilec. Nobenega dvoma ni več!«

»Ne, ne, kapitan! Tako gotovo to vendar nie, sem ugovarjal stricu. »Res je, kapitan, da ste prepričani, vendar ni mogoče obdolževati in sumničeti človeka brez dokazov.«

»Brez dokazov praviš, nekaj jih

že imam, druge pa bom še našel. Boš videl, da se bo sam izdal. Pod nobenim pogojem ne bom biti sokriv tega zločina. Trenutno z ladje ne more pobegniti. Naprej pa bomo že še videli.«

Osamljenost potnika pa ni trajala dolgo. Pogosto je prišel prihajati na krov, se razgovarjal in šalil s posadko in pripovedoval o svojih poslih. Pripovedoval je, da je zastopnik švicarskih tovarn ur in da numerava ustanoviti v Rio večjo trgovino. Ze kmalu pa je opazil, da nekaj v njegovem pripovedovanju ni v redu, zato je postal zopet bolj rezerviran. To bi si seveda prav tako lahko razlagali kot nemir zločinca, ki ga sumničijo, ali pa kako: razdraženost moža, ki so ga zavrtili, ko se je poskušal s svojo obliko spoprijazniti. V ostalem pa sem si prečital v časniku popis morilca in zdravnika Leclanchyja in sem bil daleč manj prepričan, da bi se popis mogel nanašati na našega potnika, kakor je bil v to prepričan moj stric.

Tako je minilo nekaj dni. Čez dober teden je zbolel naš ladijski vajenec in že v kratkem se mu je stanje izredno poslabšalo. Imel je visoko vročino in vrat mu je bil poln

mehurčkov. Takoj sem videl, da ima davico, to pa je bilo tudi vse. Nihče na ladji mi ni mogel pomagati. Bil je dober dečko in vsi smo ga radi imeli. Sedaj pa smo morali prisostvovati njegovemu umiranju.

Bilo je profi večerji in vsi smo bili okrog njegove postelje. »Pojdi po potnika!« mi je zakričal kapitan nenadoma.

»In kaj naj pomaga potnik, kapitan?« sem ugovarjal.

»Če je tisto, kar pišejo, potem mora biti zdravnik!«

»Če je tisto, kapitan, potem se pač ne bo izdal.«

V tem trenutku je stopil v kabinu potnik in se približal postelji. S seboj je nosil torbo z instrumenti. Ne da bi se zmenil za nas, se je nagnil nad umirajočega. Napravil je nekaj hitrih in spretnih gibov z rokama. Iz ust je udarila kri in dečko je sproščeno zadihal.

»Mislim, da jo bo odnesel,« je dejal potnik. Postavil se je pokonci, ostro pogledal kapitana in dejal: »Zdravnik sem.«

Kapitan ga je objel. Hitro pa ga je zopet izpustil in naglo odšel v svojo kabinu.

Ladijski vajenec se je počasi izlival. Potnik ga je oskrboval dan

VESTI s TRŽAŠKEGA

De Castro in Slovenci

Članek o slovenski manjšini v Italiji v turinskem listu „La Stampa“

Profesor Diego De Castro, ki se tudi po svojem odstopu s položaja političnega svetovodje pri nekdanji Zvezniški vojaški upravi v Trstu še vedno vtrajno bavi s problemi področja ob vzhodnih italijanskih mejah, je objavil v znanstveni reviji „Trieste“ sprejemljivo stvaren članek o tržaških Slovencih. Kot takega smo ga v našem predzadnjem uvodniku tudi pozdravili. Pretekli teden pa je izšel v znanem in razširjenem turinskem dnevniku „La Stampa“ njegov članek o „Slovenski manjšini, ki živi v Italiji“. Ker se tiče naših zadev, v kratkem posnemamo njegovo vsebino.

Desetega novembra — pričena članek — so v Beogradu padli očiti, češ da Italija slabo ravna s slovensko manjšino. Nekateri so zahtevali, da bi morala slovenska manjšina v Italiji uživati iste pravice kot jih uživa italijanska v Jugoslaviji. Diego De Castro ugotavlja, da bi v tem primeru morali Slovenci, ki živijo v Italiji, takoj odzvati pravico na svobodno združevanje, resede in tiska, kajti v Jugoslaviji vlada strog totalitarni režim. Poleg tega bi morali za slovensko manjšino v Italiji ustrezne gospodarske omejitve. Seveda tega Italija, kot demokratska država ne more storiti. De Castro meni, da Slovenci v Italiji niso prikrasani pri uživanju demokratičnih pravic, pač pa manjka izvesten duh razumevanja za slovenske probleme in potrebe pri nekaterih upravnih oblikah, pa tudi pri kakšni skupni italijanske večine, ki živi na istem področju kot Slovenci. De Castro meni, da se manjka tisti duh dobrega sosedsstva in prijateljskega sožitja, ki si ga vsi želimo. Pri tem pa gre za psihološke spremembe, ki se porajajo le počasi, posebno če se upošteva to, kar se je zgodilo leta 1945. Pridružuje se mu še stalni dotok beguncev iz cone B, ki gotovo ne prispevajo k pomirjenju razmerja.

Nato omenja De Castro vsebino zadnje številke revije „Trieste“ ter poudarja, da dobi mnenje voditeljev raznih slovenskih političnih skupin svoj skupni imenovalec v izjavi dr. Besednjaka, ki je dejal, da mora danes vsak Slovenec pošteno priznati, da je položaj slovenske manjšine bistveno drugačen kot v času fašizma.

De Castro tudi omenja, da je pred kratkim dobil pismo Slovenke demokratske zveze v Gorici, ki ga je proslila, naj upošteva, da gorški Slovenci niso smeli uporabljati slovenske in stikih z javnimi uradi in da to bilo v nekaterih primerih slovenskim staršem prepovedano, da bi dali svojim otrokom slovenska imena. Glede uporabe slovenskega imena De Castro ne zavzame nobenega stališča, pač pa pravi, da je drugač trditve — če odgovarja resnici — težka. De Castro posred-

ponavljali. V glavnem se De Castro zavzema za premišljeno in jasno manjšinsko politiko, kakor je do danes še ni bilo. Pri tem je treba upoštevati psihologijo manjšin, ki je različna od italijanske. „Manjšinam je treba pomagati, da se označujejo kot take — pravi De Castro — ne sme se jih ovirati, temveč jim dajati pogum. Zato mora politika do manjšin obravnavati in zasnovati parlament in ne sme biti prepričana muham kakake visokega funkcionarja, ki utegne s svojimi napakami sprožiti velike politične odmeve. To je nauk preteklosti in sedanosti.“

V Trstu vse stoji

Ugledni milanski gospodarski tehnik „Mondo Economico“, ki ga izdaja tamkajšnji Ekonomski inštitut, objavlja pod gornjim naslovom kratak, a značilen članek o tržaških razmerah. V njem pravi, da je bil 23. oktobra na hitro in brez zadostne proučevanja končno odobren zakon o rotacijskem skladu za dvig tržaškega gospodarstva. Toda rotacijski sklad ima smolo. Zdaj, ko so podani pravni pogoji, da bi lahko začel „rotirati“, je prišla očka z druge strani: tržaška Trgovinska zbornica, ki bi morala imenovati dva člana v upravni svet tega fonda, je v krizi. Zato se ni imenovala svojih predstavnikov. Medtem se v raznih ministrstvih iz izjemo mi-

nistrstva za javna dela in trgovsko mornarico) „funkcionari“, ki so že dvakrat prekoračili starostno dobo, boré med seboj, da bi bili poslani... urejevati zadeve v Trstu. „Mondo Economico“ dodaja, da posega z intervencijami v to pravljanje tudi razni parlamentarci.

Dokler ne bodo razna ministrstva imenovala svojih predstavnikov v upravni svet za rotacijski sklad in dokler se tržaška Trgovinska zbornica ne bo rešila s plitvine, na katero je nasledila, po pač tudi rotacijski fond tam, kjer je. K je izgubljenemu letu se bo „norda“ pridružilo še nekaj mesecev čakanja.

„Do danes — pravi „Mondo Economico“ — nekaj tednov, odkar je zakon (o rotacijskem skladu) že veljaven, še vedno vse stoji: stara komisija za posojila bivše Zvezniške voj. uprave, ki ni bila formalno razpuščena, je razpuščena dejansko, ker so njena sredstva po zakonu postala sestavni del rotacijskega sklada. Vlada ni imenovala predstavnika Rima v Trstu (in ne narobe), stoji pri oknu, gleda in čaka. Vse, kar je spadalo prej v pristojnost raznih Direkcij, je prenesel na svoj kabinet funkcionarjev ministrstva za notranje zadeve, ki si domišljajo, da so istočasno ministri, državni svetniki, člani računskega sodnega dvora itd. Kako to koristi uravnoteženemu in premišljenemu vodstvu javnih zadev s' lahko vsak sam predstavlja.“

Ne po zvonečih besedah, po dejanjih sodimo komunizem

Da bi bila propaganda za komunizem med Slovenci v Italiji bolj učinkovita, je prišlo „Delo“ izdati posebno prilogo, ki jo razpoložljivi zastoj Slovencem, ki ne kupujejo in čitajo „Delo“. Ta priloga se imenuje „Socialistični svet“. Ena zadnjih izdaj tega komunističnega propagandističnega letaka je posvečena boljševiški revoluciji l. 1917 več prostora in trdi, da iz nje izvira „sreča in blaginja vseh ljudi na zemlji“. Koliko vnebovpijoče neresnice je v teh štirih besedah! Mihael Dukelj, profesor na višji državni poljedelski šoli v Voronežu, ki je bil pod carizmom preganjan in večkrat zaprt, je zbral ves svoj pogum in je že leta 1919 napisal: „Vse, kar je imel carizem najbolj odvratnega na sebi — administrativna brutalnost, špijonaža, zanikanje svobode misli in politične opozicije — vse to je ostalo pri življenju in se je pod boljševizmom še bolj razbobotilo.“ In poznejši zgodovinski razvoj je te besede le še potrdil.

Komunistična revolucija je v vsej zgodovini človeštva največja eksplozivna divjaška strasti organiziranega sovraštva od človeka do človeka, od razreda do razreda; ona je sprostila v človeku najpodernejše nagone, uničila moralne vrednote in vilenila človeka v okove suženjstva in brezvestnosti. Povsod kjer se je komunizem dokopal do oblasti v državi, je proglašil blaginjo ljudstva za zločin, in beraško ubožstvo za čednost in vrlino. Zenačil je gospodarsko raven podložnikov, ali ne naučgor, ampak nazdol, ker vse ljudstvo mora postati berač, drugače postane objestno in začne misliti na svobodo, ki je pa — po komunistični praksi — privilegij samo diktatorjev in visokih oblastnikov. Po 38 letih boljševiške revolucije sta ruski delavec in kmet brezpravna raja, brez pravice do selitve in gibanja ter izbranja polke, brez pravice do svobodnega obdelovanja lastne zemlje in brez pravice do stavke v obrambo svojih stanovskih koristi. In to naj bo po naukih tržaškega „Delo“ in „Primoškega dnevnika“ ter njih laških tovarišev „Laborator“ in „Corriere di Trieste“ — „sreča in blaginja vseh ljudi.“

V omenjeni propagandni prilogi „Delo“ piše neki tovariš o „patricio-

izmu sovjetskih ljudi in pripoveduje, kako je znal Lenin o patriotizmu govoriti ruskemu mužiku. „Mi ljubimo svoj jezik in svojo domovino, naša srca so polna narodnega ponosa.“ Ali oni tovariši od „Delo“ je pozabil povedati, kako je Lenin v praksi izvajal te svoje besede. Pozabil je na Brest Litovsk, kjer je Lenin s pomočjo svojega komisarja Trockega sklenil s Kuehlmannom in Czerninom spomlad leta 1918 oni sramotni separatni mir med Rusijo ter Nemčijo in Avstrijo, pustil zapadne zaveznike, da sami nadaljujejo prvo svetovno vojno proti Nemčiji, Avstriji, Bolgariji in Turčiji.

O Brest-litovskem separatnem miru je ves svet govoril, da je Lenin s tem plačal Nemčiji izdano menico, ker ga je leta 1917 prepehala iz Svice v Rusijo, da organizira rusko revolucijo proti vojni z Nemčijo in Avstrijo. In oni Lenin, ki je — kot „Delo“ trdi — „imel toliko lepih besed o patriotizmu, je sklenil Brest-litovski mir, s katerim je uničil in izbrisal z zemlje vse ruske zapadne pridobitve: zadnjih dve sto let. Rusija je z brest-litovskim mirom izgubila en tretjino vsega svojega prebivalstva (okoli 60 milijonov ljudi), skoro 80 odstotkov proizvodnje železa, skoro 90 odstotkov premoga, polovico industrijskih podjetij in končno je bila Rusija preganjan od obal Črne in Baltijskega morja.

Le zmagi zahodnih zaveznikov (Anglije, Amerike, Francije, Italije, Belgije ter Jugoslavije), ki so jih bil Lenin in boljševiki takoj po zmagi izdali v Brest Litovskem, se mora ruski narod zahvaliti, da ni prišel 1918. leta pod politično in gospodarsko odvisnost Nemčije in njenih zaveznikov.

In „Delo“ z ostalimi komunističnimi trobili si upa še pisati o „narodnosti zavesti in patriotizmu komunizma in njegovih bogov.“

Kardelj v Londonu

Komunistični oblastnik št. 2 in podpredsednik Titove vlade, Edvard Kardelj, je v zadnjih dneh obiskal London, kjer so ga sprejeli z vsemi častmi, in kor je to navada na Anglijskem. Švicarski dnevnik „Die Zeit“ prinaša v svoji nedeljski številki uvodnik pod gornjim naslovom, ki je gotovo poučljivo tudi za naše čitatelje. Zato ga prinašamo v izveščku.

Jugoslovanski podpredsednik vlade, Kardelj, je svoj londonski obisk pripravil že več časa. Nekateri dodatni dogodki pa so nameravanim razgovorom priložili še nekaj gradiva. Britanci so z dobrodošlo pozdravili priložnost, da se porazgovorijo s komunistom, čeprav titovskega kova, o pomenu in posledicah neuspelne ženevske konference.

Jugoslavija je z beograjskim obiskom Hruščeva in Bulganina postala pozorišče dramatičnega začetka

Zapostavljanje Slovencev

Kjer koli oblasti pozivljajo ali nanovo ustanavljajo kakršne koli organe ali ustanove javnega značaja, prezirajo obstoj slovenske manjšine na Tržaškem. Vlada ni imenovala predstavnika v Tržaškem komisarju pred dnevi imenoval predstvedstvo Tržaške trgovske, industrijske in kmetijske zbornice — in pozabil na Slovence. Na Tržaškem je gotovo najmanj 90 odstotkov kmetovalcev Slovencev, pa se oblastem ni zdelo vredno, da bi v zbornici poklicali Slovence. Tako zapostavljanje naših ljudi gotovo ne prinaša k pomirjenju, še manj pa je v skladnosti z londonsko spomenico. Po tej poti bodo ostala vsa zatrevanja o dobri volji mrtva črka.

Ce je oblastem v resnici na tem, da se ustvari tisti zaželeni duh pomirjenosti, potem je treba pač z zapostavljanjem prenehati. Vemo, da leži krivda tudi še neke drugje, tam namreč, kjer določena stran ka načrtno vtihotaplja v stanovske organizacije partijski duh.

SDD vabi člane in prijatelje z družinami na

Miklavževanje

ki bo 3. decembra v društvenih prostorih v ul. Machiavelli 22.

Poskrbljeno bo za prigrizek, pijačo in zabavo. — Igral bo zabavni trio.

TRŽAŠKI PREPIHI

Jekleni mirovni golobi

Komunistični tisk je pri nas poln hinavskih zatrevanj o „miroljubnosti“ svetovnega komunizma. Kako izgleda ta „miroljubnost“, nam pričajo naslednja dejstva:

Saudova Arabija je s svojimi bogatimi ležišči nafte prava banka rabskega sveta. Verjetno bo ta držala že v kratkem nabavljala topove, tanke in letala — ne od ameriških vojnih hijskecev — kakor so še pred kratkim ob vsaki priložnosti „otresali“ svoje vstousmerjene jezike komunistični najemniki pri „Delu“, pač pa bodo deželi postregli z jeklenimi „mirovničnimi“ golobi, ki spadajo v vrsto dnevnih in nočnih ujed — vojni hijskeci na oni strani železne zaves. Oboroževalni kremeljski mešetarji so se v diplomacijo Saudove Arabije že zme-nili.

Medtem že pridno iztovarjajo v Egiptu prvo orožje. Prva pošiljka kremeljskih jeklenih „mirovničnih“ golobov ni ravno neznačajna: šest podmornic, 25 reaktivskih letal, 100 lovskih letal MIG in 150 tankov Stalin IV.

Samo dobave čeških vojnih hijskecev znašajo 108 milijard lir. Egipčani naj bi te dobave plačali z bombazem. Istočasno dobavlja rdeča Kitajska Egiptu jeklo v zameno za bombaž v znesku 14 milijard 4 sto milijonov lir. Sovjetska dobavlja s svoje strani nafto za 7 milijard lir, vzhodnonemška vlada dobavlja umetna gnojila in kemikalije za 9 milijard lir. Vse to namerava Egipt plačati z bombazem.

Ce seštejemo vse te egiptske obveznosti z bombazem, pridemo do vsote, ki za polnih 12 milijard 600 milijonov lir prekaša celotni letni pridelek bombaža v Egiptu. Deviz v Egiptu ni, zato se bo polkovnik Nasser nujno globoko pognenil v kremeljske dolgeve.

Načrt, da bi Saudovo Arabijo oskrbeli z rdečim orožjem in s tem povzročili na Srednjem vzhodu nove napetosti in vojno psihozo, so skovali začne poletje v Teheranu. Takrat so zbarantali tudi dobavo češkega orožja Egiptu.

Vendar so ti načrti kremeljskih „jeklenih mirovničnih“ golobov dozo-reli šele pred nekaj dnevi. Predsednik vlade Saudove Arabije, prestolonaslednik knez Feisal, se je v Ka'bu pogajal s Sovjeti in pri tem razkril svoj načrt.

Medtem ko so žerjavi razkladali v pristanišču v Aleksandriji 133 orjaških zabojev orožja s parnika „Stalingrada“, mešetarijo sovjetski vojni hijskeci v Libanonu. Tudi to deželo bodo s orožjem oskrbeli češki fabrikanti orožja. Sirija, ki že poseduje nekaj rdečega orožja, je sklenila z Egiptom vojaško pogodbo in v podobno pogodbo sklepa se da Libanonom. Razumljivo je, da morajo razpolagati vse tri države z istim — kremeljskim orožjem.

Na ta način je sirijsko-egiptska pogodba očitna poteza Sovjetov, ki zasleduje cilje:

Prvo obdobje: Podžiganje nemirov med Arabci in Zidi.

Drugo obdobje: Oborožitev Arabcev v Severni Afriki proti Francozom in tako prikriti širiti komunizem pod krinko narodno-osvobodilne borbe.

Po vseh kotih Srednjega vzhoda delujejo Sovjeti z naglico in meodično — njihove uniforme so smehljaji, njihovo orožje čekovne knjžice.

Tu pri nas pa so njihovi plačanci polni nenotnosti, smehljaje in še največ hinavščine. Svobodni svet pa je njihovo igro uočil in odkril. To je za plačance pač grenka pilula.

„Martin Kačur“

V soboto 19. t.m. se bilav novi dvorani pri Sv Ivanu prva predstava v letošnji gledališki sezoni. Slovensko narodno gledališče je uprizorilo dramatisirani roman Ivana Cankarja „Martin Kačur“. Treba je poudariti, da je režiser Babič, za vestno ali podzvestno, pravilno presodil današnji položaj na Tržaškem in temu primerno tudi popolnoma točno izbral delo, s katerim

naj otvori novo gledališko sezono. Znova smo se prepričali, kako ostajejo, na žalost, Cankarjeve „črke“ in trde besede vedno resnične, vedno v veljavi.

Na gledalce sta pa naredila posebno močan vtis dva pojava. Najprej je prijetno presenetila posrečena scenerija, s katero je režiser nekako uvedel filmsko tehniko v drsko dogajanje. Vrhunec drame pa je nosil Stane Raztresen. Izredno doživeti je odkritje neslutnih igralških sposobnosti pri igralcu, ki je navadno oblikoval manj pomembne vloge. S svojo živo obrazno mimiko in prav posebno občutnostjo se je Raztresen predstavil kot igralec čisto novih, še neslutnih sposobnosti.

Vsi ostali igralci — pri drami je sodeloval skoro ves gledališki ansambel — so dovršeno odigrali svoje vloge. Pojavljalo se je pa večših vprašanje, ali je Cankar res na tak način in iz istih nagibov karikiriral in pretiraval napake in slabosti raznih duhovnikov. Ali ni morda režim moral kot po navadi pritisniti umetniški se svoj oddis?

Vsega priznanja pa mora biti deležen tudi Jože Babič, ki je roman dramatisiral in ga tudi režiral.

Ali si že porabnal naročnino?

Nova zdravnica

Dne 14. t.m. je doktorirala ne-univerzi v Padovi za doktorja medicine gdca Dina Zavadlav, hčerka iz znane nabrežinske družine, izvrstnim uspehom.

Naše iskrene čestitke.

V domači zemlji

Prekoceanska „Toscanca“ je v tork večer vrnila svojem truplu g. Mare Zagorjeve, ki je poletel med preselitvijo v Avstralijo na poti umrla. V sredo popoldne so ob veliki udeležbi slovenskega ljudstva truplo pokojnice blagoslovili v rojanski cerkvi, nato pa pokopali v Bazovici.

GLASBENA MATICA priredi v soboto 26. in v nedeljo 27. novembra ob 20.30 uri v dvorani Stadiona I. maj (Strada di Guardiola 7)

KONCERT Slovenskega vokalnega okteta iz Ljubljane

Na sporedu so narodne in umetne pesmi, ki jih je izbralo tržaško občinstvo pri nedavno objavljeni anketi.

Vabila so na razpolago v ul. Roma 15-II - tel. 31-119 - ter eno uro pred pričetkom koncerta.

Odgovorni urednik:

Prof. Dr. ANTON DABINOVIC

Tiska: tisk. Adria, d. d., v Trstu

ZDRAVNIK

Dr. FRANJO DELAK

v TRSTU

ponovno sprejema v Barkovljah, ul. Cerreto 13, pritličje, vsak dan od 16. do 18. ure. — Tel. 32-537

Mizarji! Deske mreko-ve, macanose in trdi les, kate nudi najugodnejše cene.

CALEA

TEL. 90441 T R S T Viale Sonnino, 24

Z nakupom dobrega blaga prihranite denar!

OBISČITE MAGAZIN ANGLEŠKEGA BLAGA

(MAGAZZINO STOFFE INGLESE)

Skladišče: TRST - Ulica S. Nicolò 22
Telefon šte. 31-138

Prodaja na debelo in drobno vsakovrstno originalno ANGLEŠKO IN NACIONALNO BLAGO ZA MOŠKE IN ŽENSKO PO NAJNIŽJIH CENAH

Obračajte se na nas osebno ali pismeno

IZREZITE OGLAS, VELJA ZA POSEBEN POPUST!

Plesna čajanka SDD

Dne 27. novembra ob 17. uri bo na sedežu SDD v ulici Machiavelli 22-II 6. plesna čajanka za člane in prijatelje mladinskega odseka SDD.

Igra nov orkester. Vljudno vabljeni! Mladinski odsek SDD

no priznava, da je pač za slovensko manjšino neprijetno, ker je postopek z manjšinami, v razmerju do Jugoslavije, urejen na „novi recipročnosti“. Italija se recipročnosti ne more odreči, ker je ta pogodbeno priznana in bi po drugi strani Italija izgubila močno področje, ki ga lahko uporabi v korist italijanske manjšine v Jugoslaviji.

Koncem koncev bi torej lahko zopet dejali, da smo tudi po njegovem, proti svoji volji in brez lastne krivde, nekakšni talci! Politična realnost je pač taka kot je.

V nadaljevanju svojega članka iznaša De Castro podobne misli kot v svojem prispevku v reviji „Trieste“. Ker smo jih že povzeli v predzadnjem uvodniku, jih tu ne bomo

Mladinski literarni natečaj

Slovenska prosvetna matica v Trstu razpisuje mladinski nagradni literarni natečaj. Nagradjeni bodo trije najboljši prispevki: novela, črtica ali pesem. Vpisovana dela naj ne obsegajo več kot eno kolono „Demokracije“, v kateri bodo objavljena.

Prva nagrada 3000 lir, druga nagrada 2000 lir in tretja 1000 lir. Razen teh bo še pet priznanih nagrad v obliki knjižnega daru.

Oceno prispevkov bo izvršila posebna žirija.

Prispevke v zaprti kuverti poslati na naslov: Slovenska prosvetna matica, Trst - ul. Machiavelli 22-II - najkasneje do 10. decembra t. l.